

ĐÁNH GIÁ TRUNG BÀY - MỘT HOẠT ĐỘNG CẦN THIẾT Ở MỖI BẢO TÀNG

THS. NGUYỄN HẢI NINH*

TÓM TẮT

Đánh giá trưng bày là một hoạt động cần thiết cho các bảo tàng hiện đại. Báo cáo đánh giá hiệu quả sẽ thúc đẩy sự đổi mới trưng bày, nâng cao năng lực cán bộ và hấp dẫn khách tham quan đến với bảo tàng. Để việc đánh giá trưng bày hiệu quả, bảo tàng cần xác định cụ thể mục đích, phạm vi và phương pháp đánh giá phù hợp cho từng nhu cầu đánh giá riêng biệt.

Từ khóa: đánh giá, trưng bày, khách tham quan, giáo dục, hiệu quả, phù hợp.

ABSTRACT

Exhibition evaluation is a needed activity for modern museums. Good evaluation will create favour conditions to renovate exhibitions, enhance staff capability, and attract visitors to museums. For better evaluation, museums should identify proper objectives, scopes and methods for each evaluation.

Key words: evaluation, exhibition, visitors, education, effectiveness, suitability.

Trong hoạt động bảo tàng, việc tổ chức nghiên cứu, đánh giá kết quả công việc luôn được các bảo tàng hiện đại chú trọng thực hiện. Hoạt động đánh giá được áp dụng cho việc nghiên cứu, sưu tầm hiện vật, trưng bày, giáo dục và cả việc tổ chức vệ sinh, bảo vệ an toàn, an ninh cho bảo tàng... Trong đó, việc đánh giá trưng bày có thể coi là một trong các hoạt động đánh giá quan trọng nhất của bảo tàng. Kết quả của một nghiên cứu đánh giá trưng bày có thể được dùng làm cơ sở để tạo nên sự đổi mới của mỗi bảo tàng, sự thay đổi có thể được nhìn thấy trong tổng thể các cuộc trưng bày hoặc từ phía các cơ quan tài trợ, các chuyên gia nghiên cứu trưng bày hoặc họa sỹ thiết kế trưng bày. Nghiên cứu đánh giá trưng bày không giống như các nghiên cứu khoa học cơ bản, mục đích của hoạt động này không phải là để thu thập kiến thức và tăng sự hiểu biết của con người mà là để cung cấp các hướng dẫn thực tế cho các hoạt động tiếp theo của bảo tàng.

Qua thực tiễn cho thấy, hoạt động đánh giá trưng bày cần được thực hiện với cả các trưng bày hiệu quả, trưng bày thu hút đông người đến tham quan, nội dung có tính giáo dục tốt, tác động tích cực tới sự phát triển của xã hội và cả với những trưng bày chưa hiệu quả, kém hấp dẫn khách tham quan. Đồng thời, hoạt động đánh giá trưng bày còn

phục vụ việc nhận diện các rủi ro có thể xảy ra trong trưng bày, phục vụ việc xây dựng kế hoạch bảo vệ an ninh, an toàn cho hiện vật và khách tham quan. Về cơ bản, có thể hiểu, đánh giá trưng bày bảo tàng là việc áp dụng các phương pháp tiếp cận phê phán có tính xây dựng để đưa ra các nhận xét khách quan về trưng bày bảo tàng.

Theo kinh nghiệm của các bảo tàng có hoạt động đánh giá trưng bày hiệu quả thì để hoạt động này đạt được kết quả như mong muốn, kế hoạch thực hiện cần lưu tâm một số nội dung sau:

1. Kế hoạch tổ chức đánh giá trưng bày

Việc lập kế hoạch thực hiện đánh giá trưng bày thường được thực hiện theo quy định của mỗi bảo tàng, tuy nhiên, những nội dung cơ bản để việc đánh giá trưng bày hiệu quả cần xác định những công việc sau:

- Phạm vi đánh giá: trước, trong hoặc sau khi trưng bày; nội dung cần tìm hiểu; nhóm khách tham quan hoặc khu vực trưng bày sẽ khảo sát, đánh giá;
- Xác định kết quả đánh giá sẽ giúp ích gì cho bảo tàng hoặc nhà tài trợ;
- Xác định phương pháp đánh giá;
- Thời gian thực hiện, kinh phí thực hiện và các công cụ hỗ trợ thực hiện việc đánh giá trưng bày;
- Nhân lực tham gia việc đánh giá trưng bày;
- Tổng hợp số liệu và xây dựng báo cáo đánh giá trưng bày;

* Cục Di sản văn hóa

- Công bố đánh giá.

2. Thời điểm đánh giá

Thời điểm đánh giá quyết định kết quả đánh giá sẽ được sử dụng vào mục đích gì. Kết quả này có thể giúp định hướng nội dung cho các trưng bày sắp tới, đo lường sự thành công của trưng bày sắp mở cửa đón công chúng hoặc đánh giá, rút kinh nghiệm các trưng bày đã hoàn thành. Thông thường, có ba thời điểm đánh giá có thể giúp xác định khả năng thành công của mỗi trưng bày bảo tàng và khả năng truyền đạt thành công thông điệp của bảo tàng đến với công chúng tham quan.

Thứ nhất, đánh giá trước khi trưng bày: Đánh giá này để xác định nhu cầu của khách tham quan và kiến thức mà khách tham quan đã biết về nội dung của trưng bày. Đồng thời, đánh giá này cũng sẽ giúp bảo tàng xác định rõ quan điểm của công chúng về nội dung trưng bày, hạn chế các cuộc trưng bày gây tranh cãi hoặc thậm chí phản tác dụng trong việc truyền tải thông điệp. Đây là kiểu đánh giá thường được tiến hành sớm trong giai đoạn phát triển trưng bày, bao gồm các cuộc phỏng vấn khách tham quan hoặc dùng bảng hỏi để hỏi rộng rãi.

Thứ hai, đánh giá ý kiến của khách tham quan về một phần trưng bày thử nghiệm, hay với một trưng bày tương tự: Những đánh giá này thường sử dụng đối với trưng bày mẫu để kiểm tra những khía cạnh thuộc thiết kế của một trưng bày và các phần cần thay đổi để hoàn thiện trưng bày. Đánh giá này sẽ giúp điều chỉnh kịp thời nội dung và hình thức của trưng bày để việc truyền tải thông điệp của bảo tàng tới công chúng một cách hiệu quả nhất. Hơn nữa, báo cáo đánh giá này sẽ giúp các chuyên gia tổ chức trưng bày tính toán, đưa ra các giải pháp đảm bảo việc tìm hiểu, nghiên cứu, giải trí của khách tham quan được thoải mái nhất, phù hợp cả về thể chất và trí tuệ với từng nhóm khách tham quan.

Cuối cùng, là đánh giá sau khi trưng bày hoàn tất: Đánh giá tổng kết này có thể được sử dụng để xác định mức độ thành công của trưng bày trong việc truyền thông điệp của mình tới công chúng. Đánh giá này thường được gọi là đánh giá "khắc phục hậu quả", với những nghiên cứu, báo cáo để xác định giải pháp nhằm cải thiện một trưng bày sau khi đã hoàn thành. Đánh giá tổng kết tập trung vào cách mà khách tham quan tương tác với trưng bày và những gì khách tham quan học hỏi được từ cuộc trưng bày đó. Tuy nhiên, việc sửa chữa trưng

bày sau khi đã được đánh giá tổng kết thường rất tốn kém, vì vậy, bằng cách tiến hành các đánh giá trước khi trưng bày và đánh giá thử nghiệm sẽ giúp giảm thiểu số lượng các vấn đề mà đánh giá tổng kết có thể sẽ phát hiện.

3. Phương pháp đánh giá

Việc xác định phương pháp phải được xuất phát từ các mục tiêu của việc đánh giá. Phương pháp đánh giá có thể được nhóm lại một cách cơ bản theo ba cách thức: 1) Quan sát sự tương tác giữa khách tham quan, cán bộ bảo tàng và hiện vật; 2) Phỏng vấn - hỏi khách tham quan những câu hỏi về suy nghĩ, cảm xúc xung quanh trưng bày; 3) Thu thập dữ liệu tự động - số lượng người truy cập vào màn hình cảm ứng đặc biệt... Không có phương pháp nào là hoàn chỉnh để cung cấp một "bức tranh" chính xác về hiệu quả của một cuộc trưng bày. Mỗi phương pháp đều có những điểm mạnh và điểm yếu, do vậy, thông thường, các bảo tàng sử dụng kết hợp các phương pháp và thiết bị kỹ thuật để đạt được kết quả hoàn chỉnh nhất có thể. Theo tài liệu hướng dẫn của Viện Smithsonian Hoa Kỳ xây dựng cho các bảo tàng thuộc Viện, những phương pháp chính sau thường được áp dụng để tổ chức đánh giá các trưng bày trong bảo tàng:

- Quan sát trực tiếp: Cán bộ được giao nhiệm vụ đánh giá trưng bày quan sát việc khách tham quan đi xem trưng bày và trải nghiệm các nội dung của trưng bày. Điểm mạnh của phương pháp này là có thể hiểu khá rõ tâm lý của khách tham quan khi trải nghiệm và tham quan trưng bày; phạm vi đánh giá nhỏ, có thể ghi âm các cuộc trò chuyện của khách tham quan về trưng bày; các ghi âm, ghi hình do người đánh giá thực hiện trực tiếp có thể cung cấp dữ liệu vô cùng phong phú về nội dung các cuộc đối thoại và ứng xử của khách tham quan trong trưng bày. Điểm yếu của phương pháp này là: sự có mặt của người quan sát sẽ ảnh hưởng đến hành vi của khách tham quan, ví dụ như khả năng đọc các bài viết,...; khó thu thập dữ liệu trong phạm vi phòng trưng bày mở, phòng trưng bày có diện tích rộng; việc quan sát trực tiếp nhóm khách tham quan có thể sẽ vi phạm quyền riêng tư và hình ảnh ghi hình cận sẽ gây khó khăn khi phân tích.

- Quan sát bằng các thiết bị hỗ trợ, như máy ghi hình, ghi âm, thiết bị cảm ứng để theo dõi tuyến đi của khách tham quan trong trưng bày, phản ứng

của khách tham quan với trưng bày và với khách tham quan khác. Điểm mạnh của phương pháp này là có thể định lượng thời gian khách thăm trưng bày, dừng ở đâu nhiều hơn, tuyến thăm quan có điểm nào chưa hợp lý. Điểm yếu của các thiết bị quan sát là thường phải quan sát từ xa, ảnh hưởng đến chất lượng của dữ liệu thu được.

- Quan sát tham dự: Người đánh giá tham gia vào một nhóm khách tham quan và quan sát, phỏng vấn họ trong suốt chuyến thăm trưng bày. Phương pháp này cung cấp dữ liệu chuyên sâu về trải nghiệm của khách tham quan, người quan sát có thể vừa quan sát vừa trực tiếp hỏi khách tham quan. Tuy nhiên, phương pháp này cũng gây ảnh hưởng đến việc tham quan của khách, tăng thời gian đi thăm trưng bày.

- Phỏng vấn: cán bộ bảo tàng tổ chức phỏng vấn trực tiếp khách tham quan qua thư điện tử hoặc điện thoại. Phương pháp này có thể thu thập ý kiến của khách tham quan một cách trực tiếp - cả định lượng và định tính, có thể bổ sung thêm nhiều câu hỏi mở cũng như theo dõi các câu hỏi để làm rõ và mở rộng câu trả lời. Phương pháp này thường mất nhiều thời gian và đòi hỏi người thực hiện phải được đào tạo chuyên sâu trong việc phỏng vấn và phân tích kết quả phỏng vấn.

- Bảng hỏi: phương pháp này dễ thực hiện, nhanh chóng có kết quả trong thời gian ngắn, phạm vi thực hiện rộng. Tuy nhiên, chất lượng của bảng hỏi thường rất nghèo thông tin, không có cơ hội để khách tham quan mở rộng câu trả lời.

- Nhóm khách tham quan cụ thể: người đánh giá thực hiện các cuộc phỏng vấn nhóm, với mức độ phỏng vấn sâu, trong khoảng thời gian từ 1 đến 2 giờ. Kết quả của phương pháp này phản ánh đúng nhận xét của khách tham quan đối với trưng bày và mong muốn của họ khi đến thăm các trưng bày tiếp theo. Phương pháp này đòi hỏi người thực hiện phải có chuyên môn cao, cần nhiều thời gian để tổ chức, chi phí thực hiện cao và kết quả chỉ có thể cung cấp dữ liệu định tính.

- Cơ sở dữ liệu tự động: thu thập thông tin và ý kiến của khách tham quan thông qua các thiết bị kỹ thuật số, như màn hình cảm ứng, ghi âm tự động,... Phương pháp này dễ thực hiện và chi phí thấp. Tuy nhiên, kết quả dễ nhầm lẫn, khó phân tích và dữ liệu chỉ có thể cung cấp cái nhìn hạn chế và một chiều về trưng bày, không đánh giá được nhu cầu tìm hiểu của khách tham quan.

4. Nội dung của việc đánh giá trưng bày

Tùy thuộc vào nhu cầu và mục đích của việc đánh giá trưng bày, bảo tàng có thể xây dựng kế hoạch và xác định kết quả mong đợi của việc đánh giá trưng bày theo một trong các nội dung sau:

a. Khu vực công cộng trong khu trưng bày:

Tim hiểu xem khu vực công cộng của trưng bày đã thực sự thân thiện với khách tham quan hay chưa, đã hấp dẫn khách tham quan đến thăm trưng bày hay chưa. Khu vực công cộng đã thỏa mãn các nhu cầu tối thiểu của khách tham quan hay chưa và bố trí không gian, các thiết bị trong khu công cộng của bảo tàng có thuận tiện trong mọi trường hợp rủi ro hay không. Đánh giá các kỹ năng chuyên môn của các cán bộ bảo tàng trong khu vực này, các cán bộ bảo vệ, tạp vụ, nhân viên lễ tân,... Đồng thời, các đánh giá cũng giúp bảo tàng thể hiện việc tiếp thu ý kiến góp ý của khách tham quan.

b. Trưng bày thường xuyên và các trưng bày chuyên đề:

Đánh giá sự thành công của các trưng bày làm cơ sở phát triển cho các trưng bày tiếp theo, đồng thời, cũng đánh giá sự thất bại của các trưng bày để rút kinh nghiệm cho các hoạt động chuyên môn. Các đánh giá hiệu quả có thể đo lường được sự tiếp nhận thông điệp và nội dung trưng bày của khách tham quan một cách cụ thể.

Các câu hỏi chính mà việc đánh giá trưng bày thường xuyên và trưng bày chuyên đề cần phải trả lời là: Phần nào là trưng bày chính của bảo tàng khách tham quan thấy hấp dẫn nhất? Khách tham quan có thấy tên gọi của trưng bày là hấp dẫn, phù hợp với nội dung trưng bày? Những trưng bày đó đưa ra những thông điệp gì? Các chú thích, tiêu đề có thực sự dễ hiểu? Các chú thích, bài viết có đủ thân thiện với khách tham quan? Chú thích có giúp khách tham quan chú ý đến các hiện vật đang trưng bày không? Có phương tiện giới thiệu nào kèm theo, như thiết bị nghe nhìn, thiết bị nghe hướng dẫn tự động, sách điện tử...? Khách tham quan có thể khám phá các khu trưng bày khi họ cùng đi với trẻ em 6 tuổi, người già 80 tuổi, khiếm thính hoặc thanh niên ở độ tuổi vị thành niên... như thế nào?

Đồng thời, trong quá trình đánh giá, cán bộ đánh giá có thể khảo sát về nhận thức của các nhân viên bảo tàng về nội dung trưng bày, đánh giá cơ sở vật chất có đảm bảo cho việc phục vụ số lượng khách tham quan tăng gấp đôi khi có các trưng bày

đặc biệt và cán bộ bảo tàng có đủ năng lực, kỹ năng trợ giúp khách tham quan, bảo vệ hiện vật khi có cháy nổ, khủng bố, thiên tai... Hoặc khảo sát xem ai là người đến tham quan trưng bày? Tại sao?; Ai không đến? Tại sao?

c. Hoạt động giáo dục, học tập tại trưng bày:

Xu hướng hiện nay ở các bảo tàng đều có các hoạt động giáo dục, học tập tại trưng bày nhằm hỗ trợ việc chuyển tải thông điệp của trưng bày đến rộng rãi các nhóm khách tham quan cụ thể. Đánh giá những hoạt động này ở các bảo tàng sẽ không chỉ giúp bảo tàng rõ hơn về kết quả của các hoạt động của mình mà còn giúp các cán bộ bảo tàng tìm hiểu được thói quen, nhu cầu học tập của các nhóm khách tham quan của bảo tàng.

Với tư cách đánh giá độc lập, người đánh giá thường tìm cách trả lời các câu hỏi: Bảo tàng có dịch vụ, có các hoạt động học tập không? Có được thông báo rõ ràng cho khách tham quan, ví dụ ở cửa ra vào, trên internet... không? Bộ phận giáo dục đóng vai trò gì trong bảo tàng? Bảo tàng có kế hoạch mở rộng các chương trình giáo dục quốc gia không? Hình thức nào đáp ứng điều đó?

Trên cơ sở đánh giá nhu cầu của khách tham quan về tìm hiểu, mong muốn học tập ở bảo tàng, cán bộ giáo dục của bảo tàng sẽ xây dựng chương trình giáo dục với các độ tuổi mẫu giáo, tiểu học, trung học cơ sở cho phù hợp. Đánh giá nhu cầu học tập của người lớn tuổi, cộng đồng bên ngoài hoặc cư dân bản địa và họ mong muốn học tập như thế nào? Hoặc đề xuất xây dựng phòng giảng bài riêng, kế hoạch sử dụng thường xuyên các phòng này.

Xây dựng các kế hoạch hợp tác với giáo viên, các chuyên gia cố vấn về giáo dục địa phương, gắn với hệ thống tri thức giáo dục ở địa phương và chương trình đào tạo của giáo viên ở địa phương với nội dung các hoạt động giáo dục trong bảo tàng.

d. Dịch vụ phục vụ khách tham quan trưng bày:

Để phục vụ việc tham quan trưng bày của công chúng, ngoài việc tổ chức các trưng bày hấp dẫn, bảo tàng còn cần tổ chức các hoạt động dịch vụ phục vụ nhu cầu của khách tham quan. Các hoạt động dịch vụ này cần thể hiện sự thân thiện với khách tham quan, đảm bảo thỏa mãn các nhu cầu tìm hiểu thông tin, nhu cầu nghỉ ngơi, mua đồ lưu niệm,... khi đến tham quan trưng bày. Ngoài ra, bảo tàng cũng cần tính toán đến các

dịch vụ phục vụ người khuyết tật, nhóm khách đặc biệt, người già,... đến tham quan trưng bày được thuận tiện. Các hoạt động dịch vụ tốt sẽ góp phần tích cực trong việc "giữ chân" khách tham quan ở lâu hơn trong bảo tàng, khuyến khích khách tham quan quay trở lại và giới thiệu bạn bè đến với bảo tàng nhiều hơn.

e. Đánh giá rủi ro:

Đánh giá rủi ro là việc rà soát các điều kiện môi trường trong trưng bày, đánh giá nguy cơ trộm, cắp hoặc nguy cơ hiện vật bị hư hại do khí hậu, thiên tai, hỏa hoạn... Đánh giá rủi ro giúp bảo tàng điều chỉnh phù hợp các điều kiện môi trường trong trưng bày đảm bảo việc phục vụ khách tham quan mà vẫn bảo quản tốt các hiện vật trong trưng bày (độ ẩm, nhiệt độ, gió, không khí,...). Đồng thời, căn cứ từ kết quả đánh giá để lập kế hoạch ứng phó cho việc bảo vệ hiện vật và khách tham quan trong mọi trường hợp có thể xảy ra, như động đất, khủng bố, cháy, nổ, trộm, cướp...

Các câu hỏi thường thấy trong quá trình đánh giá rủi ro trong trưng bày bảo tàng: Các tủ trưng bày bảo tàng đã có bao lâu rồi? An toàn thế nào? Có thiết bị hạn chế ánh sáng, nhiệt độ và độ ẩm trong phòng trưng bày không? Có đủ thiết bị cho tất cả các phòng trưng bày không? Chế độ chăm sóc đặc biệt cho các hiện vật ở trưng bày như thế nào? Bảo tàng có thực hiện các chế độ này thường xuyên không? Bảo tàng có phương án, thiết bị di chuyển hiện vật trong trường hợp khẩn cấp không? Có phương án, thiết bị sơ tán khách tham quan trong trường hợp khẩn cấp không?...

5. Báo cáo đánh giá trưng bày

Có nhiều biểu mẫu cho một báo cáo đánh giá trưng bày, tuy nhiên, theo kinh nghiệm của các bảo tàng quốc tế, về cơ bản, một báo cáo đánh giá hiệu quả phải đạt các yêu cầu sau:

- Ngắn gọn, tóm tắt về các kết quả đánh giá và đưa ra kết luận chung. Thông tin về phương pháp đánh giá, lý thuyết áp dụng trong việc đánh giá và tài liệu tham khảo cần được đưa vào phụ lục ở cuối báo cáo.

- Cung cấp một đánh giá rõ ràng, dựa trên các mô hình lý thuyết, những bằng chứng về sự thành công và thất bại của các cuộc trưng bày.

- Thực hiện tốt việc sử dụng đồ họa để minh họa dữ liệu một cách chính xác và dễ hiểu.

- Sử dụng các hình ảnh chất lượng cao của trưng bày để minh họa cho các báo cáo về thiết kế trưng

Cán bộ bảo tàng Việt Nam tham dự khóa học
“Đánh giá trưng bày bảo tàng” tại Thụy Điển - Ảnh: Tác giả

bày, ví dụ về đồ họa của các pano, chữ, thông tin hướng dẫn khách tham quan,...

- Có tính thuyết phục với trình bày lập luận logic, hỗ trợ bởi dữ liệu hợp lệ đã được thu thập từ quá trình đánh giá.

- Thực hiện đúng thời hạn, đặc biệt đối với các đánh giá trước khi thi công, để đảm bảo các thiết kế trưng bày được điều chỉnh kịp thời, hợp lý và có hiệu quả cho trưng bày cuối cùng.

Các bảo tàng ở Việt Nam hiện có thể còn chưa thực hiện việc đánh giá trưng bày một cách thường xuyên, tuy nhiên, thực hiện tốt hoạt động đánh giá trưng bày sẽ đem lại nhiều lợi ích cho hoạt động chuyên môn và quản lý của bảo tàng. Các bảo tàng tỉnh, thành phố có thể tự nâng cao năng lực chuyên môn của cán bộ bảo tàng thông qua việc tổ chức cho họ tự nhận xét kết quả trưng bày một cách khoa học. Kết quả của các cuộc đánh giá cũng đóng góp cơ sở khoa học để giúp điều chỉnh phương pháp nghiên cứu, phát triển trưng bày của bảo tàng trong tương lai, phù hợp với chức năng, nhiệm vụ của bảo tàng cũng như thỏa mãn nhu cầu của khách tham quan, điều chỉnh kịp thời những sai sót trong trưng bày.

Đối với các bảo tàng lớn, có số lượng khách tham quan đa dạng, việc đo lường kết quả truyền tải thông điệp đến với khách tham quan càng cần phải thực hiện. Kết quả đánh giá trưng bày sẽ giúp bảo tàng phân định được nhóm khách tham quan thường xuyên của bảo tàng, từ đó xây dựng được các trưng bày phù hợp, hấp dẫn hơn. Đồng thời, hiểu rõ các nhóm khách tham quan sẽ giúp các bảo

tàng xây dựng kế hoạch dài hạn hiệu quả cho các nghiên cứu, trưng bày của bảo tàng phục vụ tốt sự phát triển của xã hội, giúp bảo tàng được biết đến nhiều hơn trong những thành phố với rất nhiều hình thức giải trí hấp dẫn khác nhau. Mặt khác, xác định các nhóm khách tham quan chưa quan tâm đến hoạt động của bảo tàng để xây dựng các hoạt động thu hút sự quan tâm của họ đến với bảo tàng.

Đánh giá trưng bày giúp các nhà quản lý bảo tàng nhận biết được khả năng phản ứng với các trường hợp rủi ro có thể xảy ra với trưng bày, hiện vật và khách tham quan. Kết quả đánh giá là cơ sở khoa

học để hình thành các phương án hoặc kế hoạch mua sắm thiết bị, công nghệ để có thể kiểm soát rủi ro, đảm bảo an toàn tối đa cho khách tham quan, cán bộ bảo tàng và hiện vật trưng bày trong các trường hợp cháy nổ, thiên tai, khủng bố, trộm cướp,...

Cuối cùng, nếu thực hiện các đánh giá trưng bày một cách khéo léo với nhiều tương tác trực tiếp với khách tham quan, đối tác hợp tác và các nhà tài trợ, kết quả của việc đánh giá trưng bày cũng có thể là công cụ của hoạt động truyền thông, quảng bá cho các bảo tàng. Nếu khách tham quan biết được bảo tàng có mối quan tâm đến nhu cầu của mình, có ý thức điều chỉnh các hoạt động cho phù hợp với mong muốn tìm hiểu, học tập của khách tham quan thì đó sẽ là hoạt động quảng bá vô cùng hiệu quả đối với các trưng bày bảo tàng./.

N.H.N

Tài liệu tham khảo:

- 1- Cục Văn vật Trung Quốc (2001), *Bảo tàng học Trung Quốc*.
- 2- *Evaluation: A Critical Step in Creating Effective Museum Exhibits*, Heather Hudec's Graduate Thesis, 2004.
- 3- Roudledge (2002), *Museum Provision and Professionalism*.
- 4- *Planning perfect evaluation of museum exhibits*, tư liệu Cục Di sản văn hóa.
- 5- Kaulen M. E (2006), *Sự nghiệp bảo tàng của nước Nga*.
- 6- *Exhibit Evaluation - Summative Evaluation of Invention at Play*, National Museum of American History, Smithsonian Institution, USA, 2006.
- 7- *Running a museum*, ICOM, 2002.

(Ngày nhận bài: 22/10/2015; Ngày phản biện đánh giá: 27/10/2015; Ngày duyệt đăng bài: 03/11/2015).